

Kritieke melkprijs

Na quotum belangrijkste kengetallen in beeld

Top vijf kengetallen

- Kritieke melkprijs
- Koesaldo
- Reserveringscapaciteit
- Hectaresaldo
- Voerefficiëntie

Accountantskantoren vinden de kritieke melkprijs het belangrijkste kengetal in het quotumloze tijdperk. In de top vijf zitten **ook nieuwe kengetallen.**

MET het wegvallen van het melkquotum is op melkveebedrijven een andere economische situatie ontstaan. De totale melkproductie is niet meer beperkend, zodat het voor melkveehouders interessant is om een maximale melkproductie per koe te realiseren.

De melkveehouder heeft kengetallen nodig om inzicht te krijgen in zijn bedrijfssituatie, zodat hij zijn optimale productieniveau kan bepalen. In de huidige bedrijfseconomische analyses wordt gewerkt met kengetallen per kilo melk, per hectare en per koe. Het kengetal kilo melk is het meest gebruikte. Omdat het optimaliseren van de melkproductie per koe of per plaats belangrijker wordt, stijgt het belang van kengetallen uitgedrukt per koe. Het is echter niet waarschijnlijk dat het kengetal per kilo melk naar de achtergrond verschuift. Melk is immers de eenheid van het product dat een melkveebedrijf verkoopt.

De resultaten per koe zijn vooral voor de kortetermijnstrategie van belang: wat kost een extra koe ➔

is topkengetal

R5

FOTO: ROEL DIJKSTRA

R6

De voerefficiëntie zegt veel over hoe een bedrijf economisch draait. Door koppeling van prijzen is de economische situatie ook inzichtelijk.

en wat levert die op? Kengetallen als kilo melk per stalplaats en kilo melk per volwaardige arbeidskracht geven een beeld over de benutting en efficiency. Resultaten per hectare gaan nog zwaarder wegen nu de melkveehouderij een vorm van grondgebondenheid krijgt. Daarom zijn meer kengetallen nodig die iets zeggen over de productiviteit en de kosten van een hectare grond.

Selectie belangrijkste kengetallen

Een aantal grote accountantskantoren en adviesbureaus heeft een selectie gemaakt van de vijf belangrijkste kengetallen voor de toekomst. Het zijn bestaande kengetallen, maar ook kengetallen waarmee nu nog niet gerekend wordt. Het resultaat is samengesteld op basis van de voorkeuren van Flynth, Accon avm adviseurs en accountants, Alfa Accountants, 3D Agro Advies en PPP Agro Advies.

De kengetallen kritieke melkprijs, koersaldo en reserveringscapaciteit worden als belangrijkste genoemd. Kritieke melkprijs staat op nummer 1. "Dat kengetal is direct gekoppeld aan de melkprijs", zegt Harm de Kleynen, adviseur bij Accon avm adviseurs en accountants. "Een ondernemer heeft hiermee snel gevoel bij de liquiditeit als de melkprijs fluctueert, zonder te hoeven rekenen." Hij vindt wel dat het kengetal met kennis moet worden geïnterpreteerd. Op nummer 4 en 5 staan hectaresaldo en voerefficiëntie. Beide kengetallen zijn nieuw. In het kader op deze pagina's zijn ze verder toegelicht.

Sommige adviseurs benadrukken het belang van het gebruik van liquiditeitskengetallen, zoals liquidi-

teitsmarge, reserveringscapaciteit en kritieke melkprijs. De laatste twee staan ook in de top vijf. "Ze zijn weliswaar maakbaar, maar de waarde wordt steeds groter", zegt Rick Hoksbergen, directeur agro van Alfa Accountants. "De financiering per kilo melk blijft toenemen, er is steeds meer betaalde arbeid en steeds meer loonwerk." Het geheel aan berekende kosten daalt en de betaalde kosten stijgen in aandeel. Daarmee is liquiditeitsplanning essentieel. Ook vindt hij inzicht in de bewerkingskosten van groot belang: de marges zijn klein en bewerkingskosten zijn een groot aandeel van de totale kosten. "Meer liters per man en efficiënt gebruik van de machines heeft een grote invloed op de kostprijs."

Het belang van grip op de liquiditeit wordt versterkt door de verwachting dat de zuivelmarkt blijft vend met pieken en dalen zal bewegen. Ook de liquiditeit op individuele bedrijven gaat daardoor meer schommelen. Dat vergroot de noodzaak voor de veehouder om inzicht te hebben in de financiële gezondheid van zijn bedrijf.

Afhankelijk van de situatie

Bij het aangeven van een prioriteit zijn niet alle kengetallen voor elk bedrijf even belangrijk, benadrukt Hoksbergen. "Dat hangt van de situatie af: hoe staat het bedrijf ervoor en wat zijn de uitdagingen op dit bedrijf?" Vooral de kengetallen die te maken hebben met optimale benutting van de beperkende factoren zijn bedrijfsafhankelijk, zoals de NB-vergunning of de mestplaatsingsruimte. Als de NB-vergunning de beperkende factor is, zijn koegebonden kengetallen

belangrijk om een zo hoog mogelijk rendement van deze koeien te hebben. Is de mestplaatsingsruimte het probleem, dan kan met de Kringloopwijzer nog winst geboekt worden. In dit geval zijn de hectare-kengetallen belangrijk.

Het gaat er ook om wat een melkveehouder zelf wil, vindt Harm de Kleynen, adviseur bij Accon avm adviseurs en accountants: optimalisatie, uitbreiden of verdere verdieping. "En hoe wil je dit bereiken? De managementcyclus is hierin heel belangrijk: Plan-Do-Check-Act." Een verbeterplan begint met een focus op een onderdeel in de bedrijfsvoering. Hierin kunnen dan ook andere (technische) kengetallen belangrijk zijn om op te sturen.

Andries-Jan de Boer, eigenaar en adviseur van Agro 3D Advies, zegt een groot voorstander te zijn van sturen op BEP (Bedrijfseigen fosfaatsnorm) en BEN (Bedrijfseigen stikstofnorm) uit de Kringloopwijzer. "Deze normen zijn voor het inkomen in de toekomst van cruciaal belang." Een hoge BEP en BEN geven aan dat een ondernemer veel eigen voer wint, dat bespaart direct op voeraankoop. Ook ziet hij dat melkveehouders de plaatsingsruimte voor dierlijke mest fors kunnen verhogen. Dat verlaagt kosten voor aankoop van kunstmest, mestafvoer en verwerking, en geeft mogelijk minder druk op grond via de melkveewet.

Meer interessante kengetallen

De adviseurs vinden dat er nog veel meer interessante kengetallen denkbaar zijn. Het probleem is dat een aantal ervan niet gemakkelijk te berekenen is. Zo ziet Henk van Dijk, bedrijfskundige melkveehouderij bij Flynth, een grote meerwaarde om resultaten te koppelen aan de fosfaatexcretie. Op veel bedrijven is of wordt plaatsing van fosfaat immers een plafond. "Als straks de Kringloopwijzer verplicht is, kunnen we mogelijk een koppeling leggen met ons

FOTO: MICHEL ZOETER

boekhoudsysteem. Dan kunnen we nieuwe, interessante kengetallen berekenen."

Verder geldt dat veel kengetallen niet direct uit de boekhouding komen, maar dat er aannames voor nodig zijn. Dat zijn met name kengetallen die betrekking hebben op marginale kosten of opbrengsten. Het marginale koessaldo – ook veel door de accountants genoemd als gewinst kengetal – geeft het saldo van extra koeien aan. "Interessant, maar moeilijk te berekenen", zegt Klaas de Jong, adviseur bij PPP Agro Advies. De toekomstige melkopbrengsten en ruwvoerkosten moeten namelijk worden ingeschat. Deze marginale kengetallen zijn zeker nuttig, maar zullen niet zomaar standaard in een boekhoudrapport verschijnen.

René Stevens

De productiefactor grond wordt op melkveebedrijven steeds belangrijker. Het hectaresaldo geeft inzicht wat een hectare kost en opbrengt.

De vijf belangrijkste kengetallen met streefwaarden

Een overzicht van de vijf belangrijkste kengetallen, met de gemiddelde structurele streefwaarden. Deze kunnen uiteraard in de tijd en per bedrijf verschillen.

- **Kritieke melkprijs** is de opbrengstprijs per kilo melk waaruit de veehouder zijn kosten, aflossingsverplichtingen, gemiddelde vervangingsinvesteringen en privéuitgaven betaalt. Een verschil met de kostprijs is dat het gericht is op de normale bedrijfskasstroom.

Structurele streefwaarde: €32 per 100 kilo melk. Kostenposten fluctueren per jaar en zijn te beïnvloeden door technische resultaten, kostenbeheersing en het verlagen van privéuitgaven.

- **Koessaldo** bestaat uit melkopbrengsten en omzet en aanwas verminderd met krachtvoerkosten en veekosten. Sinds het wegvallen van de quotering is het aantal te houden dieren de meest beperkende factor. Daarom is koessaldo vaker een belangrijker kengetal

dan saldo per 100 kilo melk. Belangrijkste factoren voor een hoog koessaldo zijn een hoge productie per koe en voerefficiëntie.

Structurele streefwaarde: €2.500 per koe. Bij een intensief bedrijf dat veel voer aankoopt, wegen de voerkosten zwaarder.

- **Reserveringscapaciteit** is het bedrag dat beschikbaar is voor aflossingen en vervangingsinvesteringen en voor de liquiditeitsmarge. Het kengetal geeft de slagkracht van het bedrijf aan die een ondernemer heeft voor het realiseren van toekomstplannen.

Structurele streefwaarde: na investering een minimale reserveringscapaciteit van 7 cent per kilo melk voor tegenvallers, vervangingsinvesteringen en aflossingen.

- **Hectaresaldo** geeft werkelijke opbrengsten en kosten van een hectare grond weer. Hiervoor zijn de werkelijke ruwvoerkosten nodig en een koppeling tussen mineralensysteem en economisch systeem. Dit kengetal wordt komende jaren belangrijker in de advisering,

omdat groeiende bedrijven verplicht zijn uit te breiden in oppervlakte en willen weten wat aankoop of pacht voor effect heeft in de bedrijfsexploitatie en resultaten.

Structurele streefwaarde: €1.300 per hectare, gebaseerd op 12.000 kilo droge stof, €800 bewerkingskosten en exclusief mestplaatsing. Regionaal kunnen verschillen ontstaan door grondsoort en prijzen.

- **Voerefficiëntie** is geen economisch kengetal, maar zegt veel over de efficiëntie van de productie om zo maximaal melk te halen uit een kilo droge stof. Belangrijke aspecten zijn voederwinning, rantsoensamenstelling, gezondheid veestapel en koemanagement. Door voerkosten en melkgeld aan het kengetal te koppelen, ontstaat het kengetal voerkosten per kilo meetmelk of per koe.

Structurele streefwaarde: 1,5 à 1,6. Er is een maximum om geen roofbouw op koeien te plegen. Het laatste beetje verhoging kan meer kosten dan dat het opbrengt.